

Василь Лендел, здобувач третього (докторського) рівня вищої освіти спеціальності 011 "Освітні, педагогічні науки" Мукачівського державного університету

КЕЙС-МЕТОД У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ: ЧЕСЬКИЙ ДОСВІД

У статті проаналізовано чеський досвід застосування кейс-методу в розвитку соціальних компетентностей у старшій школі. Визначено логіку дій у виконанні завдань: знайомство з ситуацією; виокремлення персоналії, які можуть реально вплинути на ситуацію; аналіз наслідків прийняття рішення; розподіл функцій учасників кейсу, визначення соціальних ролей; вибір варіантів послідовності дій; презентація розв'язання кейсу, рефлексія. Зроблено висновок, що цінність кейс-методу для розвитку соціальних компетентностей полягає у можливості створення ситуації аналізу якостей особистості, розвитку аналітичного мислення, активізації командної роботи, взаємного обміну інформацією та прийняття рішень на основі консенсусу.

Ключові слова: соціальна компетентність; методи діяльності; старша школа; чеська освітня система; учень; освітнє середовище; освіта; кейс-метод.

Рис. 1. Літ. 16.

Vasyl Lendel, Applicant of the Third (Doctoral) Level of Higher Education, Specialty 011 "Educational, Pedagogical Sciences" Mukachevo State University

CASE METHOD IN THE DEVELOPMENT OF SOCIAL COMPETENCES OF HIGH SCHOOL STUDENTS: THE CZECH EXPERIENCE

The article analyzes the Czech experience of using the case method in the development of social competences in high school. It is justified that the case is based on real situations that allow you to visually simulate the situation of practical work during classes. It was revealed that the use of the case method during training allows students to consider situations in educational practice from different angles, depending on the topic of a specific educational module (school subject, discipline), making it possible to expand the set of tools mastered by participants and to go beyond solving narrow tasks, with which students meet in their daily learning, which affects the success of personality development, the desire to achieve a constructive result of their activities. The logic of actions in solving problems is determined: familiarity with the situation and its features; determination of all factors affecting this problem; identifying personalities who can really influence the situation; analysis of the consequences of making a particular decision; distribution of functions of case participants, determination of social roles, interests and skills; selecting one or more options for the sequence of actions; presentation of the case solution, reflection. Attention is focused on the fact that the content of the case is the formation of social competencies, in particular cooperation, the ability to plan independent activities, establish friendly relationships in a group and avoid conflict situations, the ability to work in a team, apply the acquired theoretical knowledge in practice, and make constructive decisions. It is emphasized that during training based on the case method, analytical, practical, creative, communicative, social skills, and the ability to perform self-analysis are formed. It was concluded that the value of the case method for the development of social competences lies in the possibility of creating a situation of analysis of personality qualities, self-concept, motives, development of analytical thinking, activation of teamwork, mutual exchange of information and decision-making based on consensus.

Keywords: social competence; activity methods; high school; Czech educational system; student; educational environment; education; case method.

Постановка проблеми. Розвиток соціальних компетентностей на початку XXI ст. став актуальною проблемою європейського освітнього простору. Відбувається зміна сталих традицій, ментальних характеристик способу життя, стилю спілкування і взаємодії людей, узгодження нових соціальних норм й установок. Іншими стають вимоги до особистості.

Аналіз основних досліджень і публікацій. На нових вимогах до освітніх технологій, змісту, методів і форм розвитку соціальних компетентностей особистості зосереджували увагу вітчизняні науковці В. Кремень, Н. Біскун, С. Куликовський, О. Кар-

пенко, Г. Товканець, чеські дослідники О. Мудлікова, І. Гладкій, Я. Штрнад, Ї. Мареш та ін.

Так, особистість в освітньому просторі сучасної цивілізації розглядав В. Кремень [3], С. Куликовський досліджував генезу поняття "компетентність" у європейській та українській педагогічній науці [4], О. Карпенко проаналізувала гру як умову формування соціальних компетентностей [2]. Г. Товканець [7] та О. Медкова [6] наголошували на застосуванні методу аналізу ситуацій в інтерактивних формах навчання та у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця тощо. Чеські дослідники акцентують увагу на кейс-технологіях у сучасній педагогічній

практиці (І. Мареш (J. Mareš [8; 9]) (О. Медлікова (O. Medlíková) [10], М. Мусілова (M. Musilová) [11]), застосуванні кейс-методу в соціальній практиці (Л. Штрнад, І. Гладкій (L. Strnad, I. Gladkij) [14], Й. Мужік (J. Mužik) [12]) тощо.

Мета статті: обґрунтувати особливості застосування кейс-методу у розвитку соціальних компетентностей учнів чеської старшої школи.

Виклад основного матеріалу. Механізм формування соціальних компетенцій учнів може бути представлений як послідовна реалізація сукупності особистісно орієнтованих ситуацій: усвідомлення значимості особистих ресурсів як поля успішної життєдіяльності, зіткнення з подіями, де виникає бажання проявити себе, здійснити аналіз ситуації та прийняття відповідного рішення щодо власної життєвої позиції, у зв'язку з чим в учнів відбувається зміна як способів дій у певних ситуаціях, так і ставлення до них.

У навчальному процесі важливо забезпечувати освітні ситуації, які спонукають учнів активно брати участь у реалізації завдань як рівноправний суб'єкт діяльності, оскільки учень формує власну суб'єктну позицію щодо прийняття рішення та міру відповідальності за свої дії.

Усе більше дослідників – як українських, так і чеських, акцентують увагу на тому, що найбільш актуальним методом формування соціальних компетентностей є кейс-метод [7; 8; 11; 15]. Основу кейсу складають ситуації, які дають можливість під час занять наочно змодельовати ситуацію практичної роботи у реальному проєкті. До нього можуть включатися мінікейси квестового та дослідницького характеру, які мають бути спрямовані на формування компетентності співробітництва, здатності планувати самостійну діяльність, встановлювати дружні відносини у групі та уникати конфліктних ситуацій, уміння працювати в команді та інше.

У чеській освітній системі кейс-метод розглядається як специфічний різновид дослідницької аналітичної діяльності, тобто включає операції дослідницького процесу [8; 13; 16]. Так, дослідник Й. Мареш [8] стверджує, що термін дослідження “кейс-стаді” включає багато різних концептуальних підходів, типів досліджень і конкретних аспектів, які контролюються у рамках вивчення певної ситуації або кількох ситуацій, і визначає кейс-метод як підхід, який має тенденцію бути якісним, описовим, пошуковим, пояснювальним, у реалізації якого можна застосовувати різні типи даних. У контексті реального життя він насамперед орієнтований на сьогоднішнє та уможливує врахування унікальної конфігурації освітнього середовища.

Зазначимо, що в чеській науковій літературі (П. Штрах [13], В. Швець [15], Й. Урбан [16] та ін.) ситуаційне дослідження, створене з педагогічною

метою, визначається по-різному: якщо наголошується лише на діяльності вчителя, а потім обговорюється навчальний кейс, або враховується як діяльність учителя, так і учнів, то його називають інструктивним кейс-стаді або навчальним кейс-стаді дослідження (навчальний кейс). Відзначається, що навчальний кейс-метод тлумачиться тоді, коли ми визначаємо як його специфічний засіб, інструмент для навчання вчителя і навчання учня. У такому разі це складне навчальне завдання, яке ставить перед учнями добре структуровану проблему, тобто реальну соціальну історію, але дещо спрощену, включаючи умови, в яких вона відбувається. Учні повинні розв'язати цю задачу, при цьому вона розроблена так, щоб не було простого, звичного рішення. Водночас кейс-стаді часто є основою групового розв'язання проблем, передбачає розподіл ролей у групі учнів, групову дискусію і прийняття рішення на основі консенсусу [8; 9].

На початку роботи з навчальним кейсом окреслюється ситуація, учні самостійно знаходять необхідну інформацію для ухвалення рішення щодо зазначеної проблеми. Найчастіше у відкритому доступі є суперечливі оцінки тієї чи тієї події, явища, проблеми, а це означає, що учневі доводиться сформулювати власну позицію (або стати на чийсь бік, або залишатися стороннім спостерігачем, який констатує полярність думок) і на підставі цього робити висновки.

Оскільки соціальні компетентності формуються не ізольовано, а в контексті їх застосування у виконанні пізнавальних і комунікативних завдань, то використання “реального” матеріалу як джерела формування кейсу має особисте значення для учнів старшої школи, тобто осіб відповідного вікового періоду, як правило підліткового – 15–17 років [12].

Особливість створення кейсу полягає у тому, що ситуація, представлена у ньому, має базуватися на одній із актуальних для підлітків соціальних проблем. Тоді виникає можливість використання і форми, і змісту кейсу щодо розвитку компетентностей. І саме завдання, і спосіб його виконання створюють умови, що стимулюють прояви поведінкових моделей, які відповідають певним соціальним обставинам. Тема кейсу щодо формування соціальних компетентностей у підлітків повинна бути підібрана так, щоб учасники перебували в реальній дійсності поставлених завдань, незалежно від успішності чи попереднього досвіду. Використання кейс-методу під час навчання дає змогу учням розглянути ситуації у навчальній практиці з різних сторін, залежно від теми конкретного навчального модуля (шкільного предмету, дисципліни). Такий підхід дає можливість розширити набір інструментів, які освоюють учасники та вийти за межі виконання вузьких завдань, з якими вони стикаються у повсякденному навчанні. Успіш-

КЕЙС-МЕТОД У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ: ЧЕСЬКИЙ ДОСВІД

ність розвитку особистості у такому разі залежить від рівня мотивації, тобто прагнення до досягнення успішного результату своєї діяльності [15].

Ураховуючи результати аналізу наукових досліджень [8; 11; 14; 15], можемо визначити, що логіка роботи з кейсом передбачає декілька обов'язкових етапів: ознайомлення з ситуацією та особливостями її впливу на соціальне середовище; виявлення чинників впливу на ситуацію, на соціальну орієнтацію

особистості; визначення потенційних результатів прийняття того чи того рішення; розподіл функцій учасників кейсу, визначення соціальних ролей, інтересів та навичок; вибір одного з варіантів послідовності дій; презентація розв'язання кейсу, прийняття рішення, рефлексія (Рис. 1).

Суттєвою особливістю кейс-методу є те, що в ньому немає готових рішень ні в кого, вчитель та учень працюють "на рівних". На успішність роботи

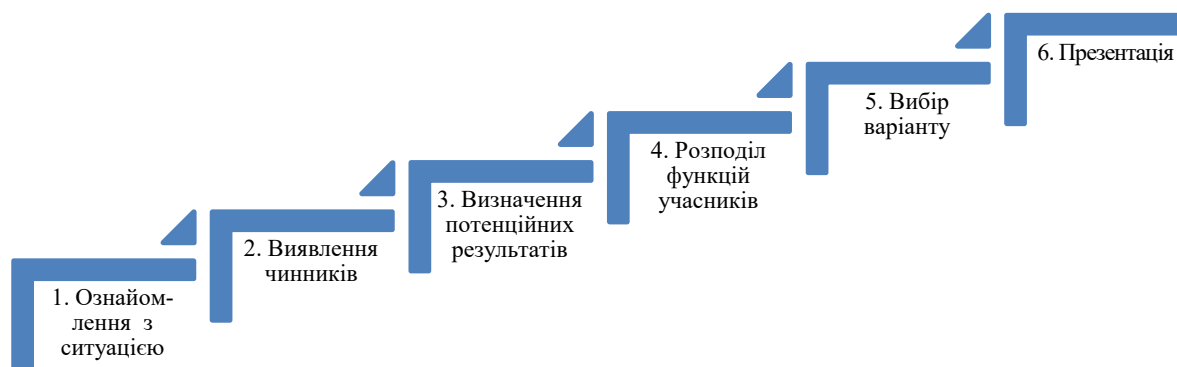

Рис. 1. Етапи роботи над кейсом з розвитку соціальних компетентностей учнів старшої школи

з кейсом щодо розвитку соціальних компетентностей може впливати консультативна підтримка як викладачів, так і сім'ї, у якій з'являється зручна можливість цілеспрямованого спілкування з дитиною. Так, батьки можуть вплинути на сина чи дочку, допомогти у плануванні власної діяльності та поділитися досвідом успішного досягнення мети. Залучення батьків до участі у виконанні завдань кейс-методу може сприяти інтеграції сприйняття батьківської моделі поведінки у різних актуальних для підлітків життєвих ситуаціях, що, за позитивної взаємодії, конструктивно позначається на спрямованій соціалізації.

Як джерело інформації для кейсів та інструменту їх розв'язання є позакласна діяльність, тому що учні саме в такій ситуації не обмежені жорсткими рамками правил. Навпаки, вони відчують заохочення та підтримку при прояві своїх найкращих якостей. Позакласна робота спонукає школярів брати участь у прийнятті рішень, підвищує їхню ініціативу, яка при цьому є не примусовою, а внутрішньо мотивованою. Через те, що позакласна діяльність підвищує активність учня, її роль у формуванні та розвитку соціальних компетентностей стає пріоритетною. Спільна позакласна діяльність змінює сприйняття здобуття освіти, яке стає частиною не лише обов'язкового, але необхідного елемента для того, щоб діяти не "завтра", а зараз, у цю хвилину, у реальній справі. Відбувається негайне застосування теоретичних знань на практиці, з критичним і вимог-

ливим осмисленням культурної, політичної, економічної та соціальної дійсності [11].

Дослідження у педагогічній психології, педагогіці, досвід роботи креативних вчителів дають змогу визначити певні умови комплектування груп для виконання спільної навчальної діяльності: однаковий темп роботи учнів; рівень їх навченості (успішність); рівень здібностей; психологічна сумісність; рівень сформованості прийомів навчальної діяльності; наявність навичок спільної, колективної діяльності [14; 16]. До складу групи, що працює над кейсом, можуть входити батьки, партнери тощо, що надає їй різновікового характеру і задає особливі умови взаємодії. Групові заняття організуються не тільки у звичному навчальному кабінеті, а й у парку, на природі, у музеях і на виставках тощо. Звідси при плануванні роботи мають враховуватися різні умови формування соціальних компетентностей, щоб допомогти учням старшого шкільного віку бачити себе у взаємодії з іншими – в "дзеркалі відносин, вчинків тощо. Вони мають набути здатності бачити і оцінювати себе, дивлячись на себе очима інших. Для цього в групі загалом і в малих групах по 3–5 осіб, на які було поділено весь клас, на основі кейс-методу через інтегровані до нього методи дискусії, "мозкового штурму", презентацій, евристичних розмов тощо можуть відпрацьовуватися навички спілкування, нівелювання негативних емоцій та вираження своїх почуттів, раціонального врегулювання внутрішніх конфліктів, подолання страхів. На основі запро-

понованих варіантів розв'язання тієї чи тієї проблеми учні старшого шкільного віку набувають навичок самостійності та незалежності, що сприяє формуванню цивілізованих і продуктивних форм прояву підліткової агресивності й емоційної експресії.

Розв'язуючи завдання кейсу, учні формують такі моделі поведінки та способи мислення, які, повторюючись на інших предметних уроках й у позакласній діяльності, через певний період (тривалість залежить від особистісних особливостей), перетворюються на компетентності. У цьому полягає одне зі складних завдань, з яким педагог зазвичай працює задовго до початку роботи з кейсом. Групова робота під час використання методу кейсів створює масу ситуацій, у яких проявляється готовність учнів діяти з опорою на здобуті знання, застосовуючи їх при виконанні завдань чи отриманні додаткових знань. Робота в групі розширює можливості освоєння нових соціальних ролей та сприяє соціальному дозріванню і соціальній компетентності, а саме розвитку таких якостей, як відповідальність, саморегуляція, адекватна самооцінка, позитивна мотивація навчання та емпатія щодо партнера, володіння засобами спілкування і навичками конструктивної взаємодії. Робота у групі сприяє формуванню не тільки компетентностей командної роботи, а й культурі діалогу і аргументації своєї думки. Робота над завданнями кейсу формує почуття відповідальності за прийняте рішення.

Із формуванням відповідальності тісно пов'язаний розвиток волі та довільності поведінки, свідоме цілепокладання. Кейс-метод спрямований не стільки на формування моторних реакцій (навичок дій) через сприйняття та засвоєння зовнішніх факторів, скільки на розвиток компетентностей, на формування внутрішньої, ціннісноорієнтованої моделі поведінки особистості з урахуванням того, що кейс не передбачає конкретного і заздалегідь чітко визначеного рішення (яке може бути багатоваріантним). Кожен із учасників не просто засвоює та порівнює з попереднім досвідом зовнішній вплив на нього та потім напрацьовує власні навички поведінки, а й активно взаємодіє із середовищем та групою. Тим самим самостійно і неодноразово намагається застосовувати окремі варіанти дій у різних життєвих ситуаціях, які можуть відрізнятися один від одного не лише зовнішніми факторами, а й учасниками дій [9].

Аналіз наукових результатів чеських дослідників [12; 13] уможлиблюють визначити, що у процесі роботи над кейсом і визначення відповіді на поставлені завдання не варто робити наголос на велику кількість фактів чи досконале вивчення питання. Важливо, щоб учні під час презентації своїх розвідок могли дотримуватися особливої схеми виступу, аргументувати свою точку зору, не розтягувати час виступу та правильно орієнтуватися в інформацій-

ному просторі, що відображає культурне, економічне, політичне життя суспільства, його різних соціальних груп для виконання поставленого завдання. Найважливішою особливістю в обговоренні є необхідність модератору наголошувати на цінності висновків, зроблених дітьми. Отримання самостійних висновків на початку, як правило, рідкісне явище, але у роботі з кейсом варто дотримуватися правил щодо формулювання учнями самостійних висновків. На нашу думку, метод кейсів розширює можливості педагогічної взаємодії в освітньому просторі старшої школи.

На основі аналізу результатів наукових досліджень [7; 8; 14; 15] можемо визначити, що кейс, спрямований на формування соціальних компетентностей, повинен відповідати таким критеріям: валідність – відповідність змісту соціальній компетентності, на формування чого спрямовано педагогічну дію; реалістичність та доступність опису ситуації; повнота фактів, необхідних для розуміння ситуації; оптимальна достатність опису ситуації, відсутність надмірних відомостей та підказок; практикоорієнтованість; можливість безпосередньої реалізації в соціальних практиках прийняття підлітками оптимальних рішень, отриманих при виконанні кейсу.

Виконані завдання учнями можуть бути оформлені як аналітичні матеріали, презентації, мікропроекти та можуть бути частиною оновленого кейсу, який згодом можна використовувати для організації діяльності вже інших школярів. Так забезпечується реальна участь чеських школярів у формуванні змісту освіти, що, власне, має серйозний компетентісно-формувальний ефект.

Під час навчання на основі кейс-методу формуються:

- аналітичні навички – уміння відрізнити дані від інформації, класифікувати, виділяти суттєву та несуттєву інформацію [9];

- практичні навички – використання практично теоретичних знань, методів і принципів [11; 14];

- творчі навички – лише логікою, як правило, кейс-ситуацію не розв'язати, дуже важливі творчий підхід та генерація альтернативних рішень [12];

- комунікативні навички – вміння вести дискусію, переконувати навколишніх, кооперуватися в групі, захищати власну точку зору, складати короткий переконливий звіт, використовувати наочний матеріал;

- соціальні навички – оцінка поведінки людей, вміння слухати, переживати в дискусії або аргументувати протилежну думку [11];

- самоаналіз – суперечка в дискусії сприяє усвідомленню і аналізу думки інших та своєї [16].

Як зазначають О. Медкова [6], Ї. Мареш [12], Г. Товканець [7], П. Штрах [14] та ін., для формування соціальних компетентностей доцільно використовувати: предметні мінікейси (базуються переважно

на змісті гуманітарних предметів, використовуються для формування окремих компонентів соціальних компетенцій, можуть бути груповими й індивідуальними); “наскрізні” кейси (інтегрують навчальну та позанавчальну діяльність, передбачають командну роботу, що виконується протягом тривалого часу) тощо.

Висновки. У чеській старшій школі учні у процесі розв’язання кейсу регулярно виконують завдання навчального та дослідницького характеру. У цьому їм часто потрібна допомога дорослих: батьків, вчителів, що підвищує виховний ефект процесу розвитку соціальних компетентностей. Безпосередня мета – спільними зусиллями групи учнів проаналізувати ситуацію, виробити практичне рішення, провести аналіз і вибрати найкращий варіант у контексті поставленої проблеми. Наголос робиться не на отриманні готових знань, а на їх виробленні, на співтворчості педагога й учня. Істотною особливістю кейс-методу є його розв’язковий характер.

Перспективою подальших досліджень можуть бути зміст і форми реалізації завдань розвитку соціальних компетентностей учнів різних закладів освіти в європейському освітньому просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біскун В.С. Застосування методу аналізу ситуацій в інтерактивних формах навчання. URL: <http://www.sau.kiev.ua>.
2. Карпенко О. Гра як засіб розвитку соціальних компетентностей дитини дошкільного віку у педагогічній теорії Польщі (кінець XX – початок XXI ст.). *Молодь і ринок*. 2020. № 5. (184). С. 46–51.
3. Кремень В.Г. Особистість в освітньому просторі сучасної цивілізації. URL: <http://znannya.org.ua/index.php>.
4. Куликовський С. Генеза поняття “компетентність” у європейській та українській педагогічній науці. *Люднознавчі студії. Педагогіка*. 2014. Вип. 29 (1). С. 92–103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2014_29%281%29_12.
5. Лендел В.В. Особливості застосування кейс-методу у розвитку соціальних компетентностей учнів старших класів. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції*: збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 жовтня 2023 р., Мукачево. Мукачево: Вид-во МДУ, 2023. С. 332–333.
6. Медкова О.М. Кейс-метод як особливий вид навчального матеріалу. URL: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1272>.
7. Товканець Г.В. Особливості застосування кейс-методу у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib>.
8. Mareš J. Tvorba případových studií pro výzkumné účely. *Pedagogika*. 2015. № 65 (1). S. 113–142.
9. Mareš J. Výukové případové studie a jejich využití. *Orbis scholae*. 2016. № 10 (1). S. 121–139. URL: https://karolinum.cz/data/clanek/3005/OS_1201606Mares.pdf
10. Medlíková O. Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 176 s.
11. Musilová M. Případové studie jako součást pedagogické praxe. 2. vyd., Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 42 s.

12. Mužík J. Andragogická didaktika Řízení vzdělávacího procesu. 1. Vyd. Praha: wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 324 s.

13. Štrach P. Tvorba výukových a výzkumných případových studií. *Acta Oeconomica Pragensia*. 2007. № 15 (3). S. 22–36.

14. Strnad L., Gladkij I. Případové studie ze sociálního lékařství, managementu zdravotnických institucí, ekonomiky zdravotnictví. 1. vyd., Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 48 s.

15. Švec V. Evaluace výukových přínosů multimediální případové studie. *Media u Magazine*. 2012. № 9 (4). S. 99–104.

16. Urban J. Případové studie z lidských zdrojů. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. European Business School. 152 s.

REFERENCES

1. Biskun, V.S. Zastosuvannia metodu analizu sytuatsii v interaktyvnykh formakh navchannia [Application of the method of situation analysis in interactive forms of education]. Available at: <http://www.sau.kiev.ua>. [in Ukrainian].
2. Karpenko, O. (2020). Hra yak zasib rozvytku sotsialnykh kompetentnosti dytyny doshkilnoho viku u pedahohichnii teorii Polshchi (kinets XX – pochatok XXI st.) [The game as a means of developing the social competences of a preschool child in the pedagogical theory of Poland (end of the 20th – beginning of the 21st century)]. *Youth and the market*. No. 5. (184). pp. 46–51. [in Ukrainian].
3. Kremen, V.H. Osobystist v osvithomu prostori suchasnoi tsyvilizatsii [Personality in the educational space of modern civilization]. Available at: <http://znannya.org.ua/index.php> [in Ukrainian].
4. Kulykovskiy, S. (2014). Heneza poniattia “kompetentnist” u yevropeiskii ta ukrainskii pedahohichnii nauksii [The genesis of the concept of “competence” in European and Ukrainian pedagogical science]. *Humanities studies. Pedagogy*. Issue 29 (1). pp. 92–103. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2014_29%281%29_12. [in Ukrainian].
5. Lendel, V.V. (2023). Osoblyvosti zastosuvannia keis-metodu u rozvytkovi sotsialnykh kompetentnosti uchniv starshykh klasis [Peculiarities of using the case method in the development of social competences of high school students]. *Education and the formation of the competitiveness of specialists in the conditions of European integration: a collection of theses of reports of the VI International Scientific and Practical Conference, October 26–27, 2023, Mukachevo*. Mukachevo: Publishing House of MSU. pp. 332–333. [in Ukrainian].
6. Medkova, O.M. Keis-metod yak osoblyvyi vyd navchalnoho materialu [Case method as a special type of educational material]. Available at: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1272>. [in Ukrainian].
7. Tovkanets, H.V. (2011). Osoblyvosti zastosuvannia keis-metodu u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnoho fakhivtsia [Peculiarities of using the case method in the process of professional training of a future specialist]. Available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib>. [in Ukrainian].
8. Mareš, J. (2015). Tvorba případových studií pro výzkumné účely [Creation of case studies for research purposes]. *Pedagogy*. No. 65 (1). pp. 113–142. [in Czech].
9. Mareš, J. (2016). Výukové případové studie a jejich využití [Teaching case studies and their use]. *Orbis scholae*. No. 10 (1). pp. 121–139. URL: https://karolinum.cz/data/clanek/3005/OS_1201606March.Pdf. [in Czech].
10. Medlíková, O. (2010). Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora [Lecturer skills: the successful lecturer’s manual]. 1st ed. Prague: Grada Publishing. 176 p. [in Czech].

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВОКАЛУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

11. Musilová, M. (2003). Případové studie jako součást pedagogické praxe [Case studies as part of pedagogical practice]. 2nd ed., Olomouc, Palacký University in Olomouc. 42 p. [in Czech].

12. Mužík, J. (2011). Andragogická didaktika [Andragogic didactics]. *Management of the educational process*. 1. Ed. Prague wolters Kluwer ČR, a.s. 324 p. [in Czech].

13. Štrach, P. (2007). Tvorba výukových a výzkumných případových studií [Creation of teaching and research case studies]. *Acta Oeconomica Pragensia*. No. 15 (3). pp. 22–36. [in Czech].

14. Strnad, L. & Gladkij, I. (2003). Případové studie ze sociálního lékařství, managementu zdravotnických institucí,

ekonomiky zdravotnictví [Case studies from social medicine, management of healthcare institutions, healthcare economics]. 1st ed., Olomouc, Palacký University in Olomouc. 48 p. [in Czech].

15. Švec, V. (2012). Evaluace výukových přínosů multimediaální případové studie [Evaluating the learning benefits of a multimedia case study]. *Media u Magazine*. No. 9 (4). pp. 99–104. [in Czech].

16. Urban, J. (2014). Případové studie z lidských zdrojů [Human resources case studies]. Prague: Institute of Law and Legal Sciences. European Business School. 152 p. [in Czech].

Стаття надійшла до редакції 28.12.2023

УДК 39:316.7:005.336.2-043.83:[378:37.011.3-051:784]:378.091.3(045)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.297355>

Віталій Симонян, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) Мукачівського державного університету

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВОКАЛУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті досліджено проблему формування етнокультурної компетентності майбутнього викладача вокалу в процесі фахової підготовки. На основі аналізу наукових джерел витлумачено сутність понять “модель” і “моделювання”. Представлено структурно-функційну модель формування ЕКК майбутнього викладача вокалу, що складається із восьми блоків: цільовий (мета); нормативний (стандарти, законодавчі норми, освітні програми); теоретико-методологічний (підходи та принципи); технологічний (матеріально-технічне забезпечення); змістово-операційний (зміст, методи, форми, засоби); організаційно-функційний (етапи, функції, педагогічні умови); оцінно-результативний (компоненти, критерії, рівні, показники); результативний (відповідно до мети).

Ключові слова: структурно-функційна модель; етнокультура; компетентність; етнокультурна компетентність; формування етнокультурної компетентності; майбутній викладач вокалу; фахова підготовка.

Літ. 7.

Vitalii Symonian, Applicant of the Third (Educational and Scientific) Level of Higher Education, Specialty 015 “Vocational Education (by specializations)” Mukachevo State University

STRUCTURAL-FUNCTIONAL MODEL OF FORMATION OF ETHNO-CULTURAL COMPETENCE OF THE FUTURE VOCAL TEACHER IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

The article considers the issue related to preservice vocal teachers' ethnocultural competence formation that takes place in professional training. Based on the research analysis, the concepts of “model” and “simulation” have been interpreted. A structural and functional model meant to develop preservice vocal teachers' ethnocultural competence has been presented. It consists of seven blocks: a target block (goal), a normative block (standards, legislative norms, educational curricula, a theoretical and methodological block (approaches and principles), a technological (material and technical support, facilities), a content-operational block (content, methods, techniques, means); an organizational-functional block (stages, functions and pedagogical conditions), an evaluation-resultative block (components, criteria, levels, indicators) and a result block (outcomes). The content of each block explains and clarifies the modeled process. The proposed blocks in the model correspond to the goals and content of the professional training for master's students who major in Music Art at higher education institution. The model makes it possible to achieve the necessary level of ethnocultural competence in the preservice vocal teachers. The efficiency of the modeled teaching and learning process aimed at developing preservice vocal teachers' ethnocultural competence when the students are being professionally trained has been monitored through the system of feedbacks. It has been theoretically substantiated, that the model allows to monitor constantly and, if necessary, make adjustments to teaching preservice vocal teachers at a higher education institution. The expectation of achieving the goal emphasizes that no matter what level of ethnocultural competence the master's students reach, the implementation of the structural and functional model is that preservice vocal teachers have acquired ethnocultural competence while being trained at higher education institution.